

კონფლიქტის უზენაესი და ქვევის სტილი

ქეთევან კინმარიშვილი
სტუ ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

თუ ვიხელომდვანელებთ არსებული დიდი რაოდენობით სოციალურ-ფსიქოლოგიური კვლევებით, რომლებიც მიმართულია პიროვნებისშიდა, პიროვნებათაშორის, ჯგუფისშიდა და ჯგუფებსშორისი ურთიერთობების სფეროებში კონფლიქტების აღმოფხვრის გზების ძიებისკენ, მაშინ შესაძლოა გაკეთდეს მცდარი დასკვნა, რომ კონფლიქტი ასრულებს მხოლოდ ნეგატიურ დესტრუქციულ ფუნქციას. სინამდვილეში, სოციალური კონფლიქტი, როგორც დაპირისპირების მკაფიო გამოვლინება, შინაგანად თვითონაა წინააღმდეგობრივი, ასრულებს არა მარტო დესტრუქციულ, არამედ, კონსტრუქციულ ფუნქციასაც. კონფლიქტურ სიტუაციაში გამოყოფენ ქცევის ექვს სტილს, რომელთა კლასიფიკაციას საფუძვლად უდევს თომასის სისტემა. ეს სისტემა ეხმარება ადამიანს სწორი ორიენტაცია აირჩიოს თუ ის მოხვედება კონფლიქტურ სიტუაციაში.

საკვანძო სიტყვები: კონფლიქტის დესტრუქციული ფუნქცია; კონფლიქტის კონსტრუქციული ფუნქცია; ქცევის სტილი კონფლიქტში.

შესავალი

კონფლიქტის კვლევის მიმართ ინტერესი მნიშვნელოვნად იცვლებოდა – ერთის მხრივ, მოხდა კონფლიქტის მნიშვნელობის და პოზიტიური ღირებულების აღიარება XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის დასაწყისში, შემდეგ მის მიმართ მინიმალური ინტერესის გამოვლენა სოციალური ანალიტიკოსების მხრიდან, და მეორე მხრივ, დღევანდელ დროში კონფლიქტების შესახებ სპეციალური დისციპლინის – კონფლიქტოლოგიის შექმნის გამო. XX საუკუნის

20-იანი წლებისთვის შემცირებული ინტერესი კვლევების მიმართ, კვლავ გაიზარდა იმავე საუკუნის 40-იანი წლებისთვის. კონფლიქტების თეორიის ალორძინების მცდელობას აკავშირებენ ტ. პარსონსის სახელთან. კონფლიქტების პრობლემას შეისწავლიან სხვადასხვა სამეცნიერო სკოლების ფარგლებში: სოციალდარვინიზმის, ფსიქოანალიზის, გეშტალტ-ფსიქოლოგიის, სიმბოლური ინტერაქციონიზმის, კოგნიტივიზმის, მათემატიკური მოდელირების და სხვა.

ძირითადი ნაწილი

თუ ვიხელმძღვანელებთ არსებული დიდი რაოდენობით სოციალურ-ფსიქოლოგიური კვლევებით, რომლებიც მიმართულია პიროვნებისშიდა, პიროვნებათაშორის, ჯგუფისშიდა და ჯგუფებსშორისი ურთიერთობების სფეროებში კონფლიქტების აღმოფხვრის გზების ძიებისკენ, მაშინ შესაძლოა გაკეთდეს მცდარი დასკვნა, რომ კონფლიქტი ასრულებს მხოლოდ ნეგატიურ დესტრუქციულ ფუნქციას. სინამდვილეში, სოციალური კონფლიქტი, როგორც დაპირისპირების მკაფიო გამოვლინება, შინაგანად თვითონაა წინააღმდეგობრივი, ასრულებს არა მარტო დესტრუქციულ, არამედ, კონსტრუქციულ ფუნქციასაც. კონფლიქტის როლის გარკვევის დროს პრინციპული მნიშვნელობა აქვს კონკრეტულ მიდგომას. ერთიდაიგივე კონფლიქტი ერთი შემთხვევაში შესაძლოა იყოს დესტრუქციული და მეორე შემთხვევაში კონსტრუქციული, თამაშობდეს ნეგატიურ როლს განვითარების ერთ ეტაპზე, ერთ კონკრეტულ ვითარებაში და პოზიტიურს – მეორე ეტაპზე, სხვა კონკრეტულ ვითარებაში.

კონფლიქტის დესტრუქციული ფუნქცია. კონფლიქტის დესტრუქციული ფუნქციის გამოვლენა მეტად მნიშვნელოვანია. მაგ., პიროვნებისშიდა კონფლიქტი წარმოშობს ფსიქოლოგიური დისკომორტის მდგომარეობას, რომელსაც მოსდევს ნეგატიური შედეგების მთელი სერია, რამაც, უკიდურეს შემთხვევაში, შესაძლებელია გამოიწვიოს პიროვნების რღვევა. ჯგუფის შემთხვევაში კონფლიქტს შეუძლია დაარღვიოს კომუნიკაციის სისტემა,

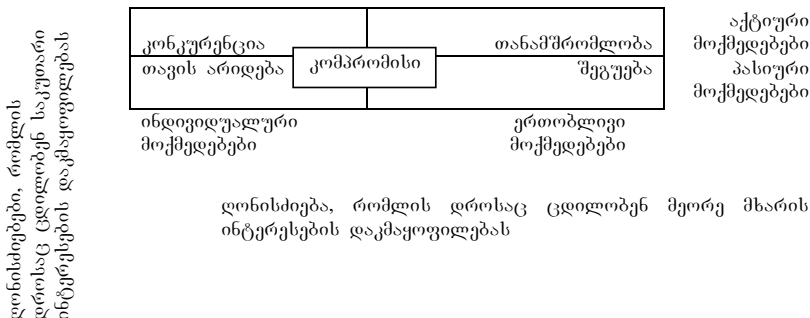
ურთიერთკავშირი, შეასუსტოს ფასეულობებზე ორიენტირებული ერთიანობა, შეასუსტოს გუნდური კავშირი და საბოლოო ჯამში შეამციროს ჯგუფის ეფექტური ფუნქციონირება. ანალოგიურად ხდება კონფლიქტის დესტრუქციული როლის გამოვლენა ჯგუფებს შორის ურთიერთობებისას. კონფლიქტის დესტრუქციული გავლენა შეიძლება გამოვლინდეს მისი ევოლუციის ნებისმიერ ეტაპზე: ობიექტური კონფლიქტური სიტუაცია და მისი გაცნობიერება მხარეების მიერ, კონფლიქტური ქცევა, კონფლიქტის მოგვარება. ჩვეულებრივ, კონფლიქტის დესტრუქციული ზემოქმედება განსაკუთრებით მწვავედ ვლინდება კონფლიქტური ქცევის და კონფლიქტური მოქმედებების სტადიაზე.

კონფლიქტის კონსტრუქციული ფუნქცია. კონფლიქტის კონსტრუქციული ზემოქმედება, ასევე მრავალგვარია. მაგ., საყოველთაოდ ცნობილია, რომ პიროვნებისშიდა კონფლიქტი არა მარტო ნეგატიურად მოქმედებს პიროვნებაზე, მაგრამ, ასევე, ხშირად იწვევს პიროვნების განვითარებას, მის სრულყოფასაც (მაგ., კონფლიქტი, რაც გამოიხატება საკუთარი თავის მიმართ უკმაყოფილებაში). ჯგუფისშიდა და ჯგუფებსშორის ურთიერთობებში კონფლიქტის არსებობამ შესაძლოა აღმოფხვრას სტაგნაცია, წარმოშვას ახალი იდეები, გამოიწვიოს განვითარება (ახალი მიზნების, ნორმების, ფასეულობების და ა.შ. წარმოშობა). კონფლიქტი, განსაკუთრებით კი, კონფლიქტური ქცევის სტადიაზე, ასრულებს შემეცნებით როლს, ანუ მხარეებს შორის არსებული კონფლიქტური სიტუაციის სახეების გადასინჯვის და კორექციის როლს. გარდა ამისა, ჯგუფის წევრებს შორის (ჯგუფებს შორის) არსებული ობიექტური წინააღმდეგობების აღმოჩენა და “კონფლიქტის გახსნა” (“გაშიშვლება”) და მათი აღმოფხვრა (იმ სტადიაზე, ვიდრე ეს შესაძლებელია) ადრეულ სტადიაზე, იწვევს მის სტაბილიზებას. ასევე ცნობილია, რომ გარეშე კონფლიქტმა შეიძლება შეასრულოს შემაკავშირებელი ფუნქცია ჯგუფის წევრებს შორის. დარაზმოს ისინი გარე საშიშროების და პრობლემების მიმართ საბრძოლველად. როგორც უკვე ზემოთ იყო ნათქვამი, კონფლიქტის კონსტრუქციულმა ფუნქციებმა მსგავსად

დესტრუქციულისა, შესაძლოა იჩინონ თავი კონფლიქტის ევოლუციის ყველა ეტაპებზე.

ქცევის სტილი კონფლიქტში¹. კონფლიქტურ სიტუაციაში გამოყოფენ ქცევის ექვს სტილს, რომელთა კლასიფიკაციას საფუძვლად უდევს თომასის სისტემა. ეს სისტემა ეხმარება ადამიანს სწორი ორიენტაცია აირჩიოს თუ ის მოხვდება კონფლიქტურ სიტუაციაში (ნახ. 1.).

გრაფიკულ გამოსახულებას საფუძვლად უდევს თომას-კილმენის ბადე, რომელიც განსაზღვრავს ქცევის სტილის ადგილს და სახელმწოდებას (ნახ. 1)

ნახ. 1. თომას-კილმენის ბადე

მოყვანილი მოდელიდან გამომდინარე გამოყოფენ კონფლიქტის რეგულირების შემდეგ საშუალებებს:

- კონფრონტაცია (შეჯიბრი) – მისწრაფება აქტიური და ინდივიდუალური მოქმედებებისკენ და ამ გზით პირადი ინტერესების დაკმაყოფილება, მეორე მხარის ინტერესების საზიანოდ;
- შეგუება, რაც ნიშნავს შეჯიბრების ნაცვლად, მეორე მხარის ინტერესების დაცვას საკუთარი ინტერესების სანაცვლოდ;
- თავის არიდება, როდესაც არ შეინიშნება მისწრაფება არც კორპორაციისკენ და არც საკუთარი მიზნების მიღწევის ტენდენცია;
- კონკურენცია – შეჯიბრებითი ურთიერთქმედება, რომელიც არაა ორიენტირებული მეორე მხარისთვის აუცილებელი ზარა-

1 პერსონალის მართვა, ტ.ი. ბაზაროვა, ბ. ერიომინა.

ლის (ზიანის) მიყენებისკენ;

- კომპრომისი – ურთიერთდათმობის მეთოდი;
- თანამშრომლობა, როდესაც მიიღება ისეთი გადაწყვეტილებები, რომლებიც მთლიანად აკმაყოფილებს ორივე მხარეს.

დასკვნა

სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების ურთიერთობების კვლევის დროს, სოციალურ ფსიქოლოგს საკმაოდ ხშირად უხდება შეხება კერძო ხასიათის, ერთი შეხედვით გაუმართლებელ კონფლიქტებთან, რომლებიც სინამდვილეში ინვევენ რაიმე ღრმა და სერიოზული კონფლიქტის რეპრეზენტაციას. ეს უკანასკნელი, გახდება რა საბაზისო, ვრცელდება და მასზე “წამოიზრდება” გარე უფრო ნვრილი კონფლიქტების ერთობლიობა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. პაიჭაძე ნ., შრომის ეკონომიკა, სახელმძღვანელო, თბ. 2000 წ.
2. პაიჭაძე ნ., ჩოხელი ე., ფარესაშვილი ნ. ადამიანური რესურსების მენეჯმენტი, თბ., 2011 წ.
3. ქ. კინმარიშვილი. პერსონალის მართვა. გამ. „სამართლიანი საქართველო“. 2013 წელი.
4. Управление персоналом: Учебник для вузов / Под ред. Т.Ю. Базарова, Б.Л. Еремина. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
5. Базаров Т.Ю. Психологические грани изменяющейся организации. М.: Аспект пресс, 2007.

REFERENCES:

1. Paichadze N., Labor Economics, Textbook, Tb. 2000 y.
2. Paichadze N., Chokheli E., Paresashvili N. Human Resources Management, Tb. 2011 y.
3. Q. Kitsmarishvili. Personnel Management; Ed.”Samartliani Sakartvelo”. 2013 y.
4. T. I. Bazarova, B. L. Eremina. Personnel Management: Textbook, Unity-DANA, 2001.
5. T. I. Bazarov. Psychological Borders Changing the Organizations. Aspect press, 2007.

THE FUNCTIONS OF CONFLICT AND THE BEHAVIOR STYLE

Qetevan Kitsmarishvili

Associate Professor of GTU

RESUME

According to the many socio-psychological studies aimed at searching the ways to eliminate conflicts of interpersonal, between persons, intragroup and between groups, then it might be made a wrong conclusion that the conflict has only the negative destructive function. In reality, social conflict, as a clear manifestation of confrontation, it is confronting by itself, performing not only a destructive, but also, a constructive function. The conflict situations emphasize the behavior of the six styles, whose classification is based on the Thomas system. The system helps people to choose the correct orientation if it falls into the conflict situation.

Keywords: Destructive function of Conflict; Constructive Function of Conflict; The Behavior Style in the Conflict.